

*Шевчук С.С.,
старша викладачка Білоцерківського
інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НПУ*

КОНЦЕПЦІЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Одним із пріоритетних напрямків модернізації системи професійної (професійно-технічної) освіти в Україні визнано *компетентнісний підхід*, який набуває важливого значення, так як переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок у площину формування й розвитку у здобувачів освіти здатності практично діяти і творчо застосовувати у різних ситуаціях набуті знання і досвід. З огляду на це, *актуальними завданнями*, що потребують невідкладного розв'язання, є заміна освітньої парадигми із системи, орієнтованої на педагога як «ретранслятора знань» на систему, орієнтовану на здобувача освіти, згідно якої педагог виступає в ролі організатора освітньої діяльності, а модель поведінки студента (учня, слухача) змінюється від пасивного засвоєння знань до дослідницько-активної, самостійної та самоосвітньої діяльності. Отже, як альтернатива освітньому процесу, побудованому на основі дидактичної тріади «знання – уміння – навички», при якій спостерігалась проблема відриву знань від уміння їх застосовувати, можна вважати компетентнісний підхід, впровадження якого в систему вищої професійної освіти супроводжується покращенням взаємодії з ринком праці, підвищенням конкурентноспроможності фахівців, оновленням змісту, методології та відповідного освітнього середовища.

Компетентнісний підхід – це спрямованість освітнього процесу на досягнення інтегральних результатів у навчанні, якими є *загальні* (базові, ключові) і *спеціальні* (предметні) компетентності здобувачів освіти. Загальні

Секція 2 Розвиток науково-методичної компетентності педагогів в умовах суспільних та освітніх викликів

компетентності забезпечують наступність і послідовність навчання впродовж усього життя людини, вони поступово поглиблюються і збагачуються залежно від рівня освіти. У вищій професійній та фаховій передвищій освіті виділяють, окрім загальних компетентностей, *професійні* (пов'язані із спеціальністю) та *фахові* (пов'язані із спеціалізацією) компетентності [1].

У педагогіці компетентнісний підхід визначають як «сукупність взаємопов'язаних понять, ідей і способів педагогічної діяльності», «методологічний інструментарій для рішення складних задач», концептуальних, взаємоузгоджених поглядів на цільові настанови навчання і виховання, шляхи і способи їх реалізації за певних умов (державна освітня політика, освітньо-виховне середовище тощо). Звідси компетентнісний підхід у вищій освіті слід розуміти як єдність таких *провідних положень*[1]:

- спрямованість на досягнення інтегральних показників підготовки майбутнього фахівця;
- системність набуття основних груп компетентностей – загальних (ключових), професійних і фахових;
- залежність системи компетентностей від рівня і ступеня вищої професійної освіти, її поступове ускладнення, оновлення і збагачення;
- зорієнтованість на соціалізацію і професіоналізацію особистості, постійне поглиблення (вдосконалення) компетентностей в умовах неперервної освіти.

Принципова відмінність компетентнісної освітньої парадигми полягає в цільовій спрямованості вищої професійної і фахової передвищої освіти, ціннісних орієнтирах суб'єктів навчання, очікуваних результатах освітньо-професійної підготовки майбутніх фахівців. Відповідно до реалій і потреб інформаційного суспільства компетентнісно орієнтована професійна вища школа відмовляється від застарілої практики передавання та відтворення готових знань, спрямовує всіх учасників освітнього процесу на досягнення

Секція 2 Розвиток науково-методичної компетентності педагогів в умовах суспільних та освітніх викликів

інтегральних показників в особистісному і професійному розвитку, під якими розуміють компетентності [3].

Компетентнісний підхід, будучи зорієнтованим перш за все на нове бачення цілей та оцінювання результатів професійної освіти, пред'являє свої вимоги до інших компонентів освітнього процесу – змісту, освітнім технологіям, засобам контролю та оцінювання. Головним при цьому виступає проектування та реалізація таких технологій навчання, які б створювали ситуації включення здобувачів професійної освіти у різні види діяльності (спілкування, рішення проблем, дискусії, диспути, виконання проєктів) та сприяли формуванню у випускника високого рівня готовності до успішної діяльності у реальному житті. У такій схемі педагоги і студенти (учні, слухачі) орієнтуються на особистісно зорієнтований і діяльнісний підходи навчання, що вимагає від педагога зміни акцентів у навчально-виховній діяльності з інформаційного до організаційно-управлінського простору.

Науковці європейських країн пояснюють увагу до компетентнісного підходу тим, що саме набуття життєво важливих компетенцій може дати людині можливість орієнтуватись у сучасному суспільстві, інформаційному просторі, швидкоплинному розвитку ринку праці, подальшому здобутті освіти.

Компетентність є передумовою успішності самореалізації випускника професійної школи в суспільстві і передумовою розвитку самого суспільства. У зв'язку з цим міжнародні експерти визначають, що головне завдання освіти – готувати компетентного члена суспільства, спроможного ухвалювати адекватні рішення, реагуючи на особистісні і соціальні виклики [2].

Компетентнісна освіта спрямована на формування компетентностей як проявів обізнаності педагогічного працівника у певних питаннях, умінь

Секція 2 Розвиток науково-методичної компетентності педагогів в умовах суспільних та освітніх викликів

практичного застосування знань, ціннісного ставлення до себе, оточуючих та навколишнього середовища.

Компетентність є сучасний вимір людської освіченості, коли перше місце надається не обсягу вивченого матеріалу, а кінцевому результату, втіленому у здатності діяти в різних умовах і обставинах.

Педагог, який застосовує компетентнісний підхід, не виконує роль «ретранслятора» навчального матеріалу, він виконує роль ментора, організатора освітньої діяльності з безліччю можливостей.

Роль здобувача освіти трансформується з пасивного сприйняття й відтворення знань в дослідницьку та самоосвітню діяльність. Він усвідомлює, що запорукою успішності є прагнення до саморозвитку і позитивна мотивація.

Компетентнісний підхід у системі професійної (професійно-технічної) освіти) органічно поєднується і доповнюється іншими методологічними підходами (системним, діяльнісним, розвивальним, суб'єкт-суб'єктним тощо), створюючи таким чином підґрунтя для подолання застарілих форм і методів професійної підготовки кваліфікованих робітників, посилення навчальної мотивації, інтеграції видів освітньої, професійної, культуротворчої діяльності.

Список літератури:

1. Вітченко А.О., Вітченко А.Ю. Компетентнісний підхід у сучасній вищій освіті: освітня інновація чи реформаторський симулякр доби постмодерну? Вища школа. 2019. № 4 (177). С. 52-66.
2. Кларк І.Є. Теоретичні засади компетентнісного підходу в системі вищої професійної освіти. Вісник, №124, 2015. С.32-34.
3. Шевчук С.С. Навчально-методична діяльність педагога ЗП(ПТ)О на засадах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 73 с.